

Izhaja vsak pelek.
Uredništvo in
upravnništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročilna znaša:
celoletna . . . K 4'—
pololetna . . . „ 2'—
četrtletna . . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 2.

V Ljubljani, dne 13. decembra 1912.

Leto VIII.

Dr. N. — 3 —

„Naša Moč“ in ljudsko zdravje.

Za košček bornega kruha žrtvuje delavec mednarodnemu nikdar sitemu kapitalizmu svoje moči, svoje zdravje, svojo srčno kri. Šest dni prebije v zaduhlih, slabo zračenih, zaprašenih, s strupenimi plini napojenih prostorih; šest dni ne vidi nad sabo modrega neba in žarki solnca dostikrat ne najdejo vhoda v delavnico. Zato mu lica hitro oblede in upadejo, kakor obledi in uvne zelišče, ki ne dobi zraka in svetlobe.

Podzemske temeine objemajo rudarja; znoj, ki se v kapljah in curkih pretaka po koži izmučenega telesa, mu je edini hlad v neznosni vročini. Zakoniti tok sveta loči ostalemu človeštvu dan od noči; ne velja pa to za delavskega trpina, kateremu se spreminja dan v noč in noč v dan. Neizprosne sile strojev, koles, jermenov in žic preže neprenehoma na svoje žrtve in moč, ki bi lahko gonila težke mlinске kamne, zdrabi v vsakem trenutku koščeno delavčovo telo kot črviča na eesti potnikova noga.

Nova doba je z orjaško silo industrializirala cele pokrajine in dežele. Tisočim in milijonim je bilo treba vzeti slovo od kmetskih selišč, od rodne grude, domačih livad in gozdov. Začrnelo velikomestno zidovje, ogromne mračne stavbe z dolgočasnimi, visoko v megle ozračje štrlečimi dimniki je pogoltnilo te rdečelične, upapolne množice v svoje žrelo. Za leto in dan pa ta rod ni bil več prejšnji. Namesto upa, zadovoljnosti in sreče, povsod le bridko razočaranje. Ljudstvo je začelo pešati; zapustili so naravo in narava njih. Delavske bolezni, socialna beda, večja umrljivost, slaba stanovanja, nezadostna hrana, žganje, bolne družine, šibek, bolehen zarod, vsestranski fizični propad, — to so bile posledice in socialna politika je bila postavljena pred nujnost, pešati se z vprašanjem delavčevega zdravja.

Svet se je začel zavedati krivice, ki se je zgodila velikemu delu človeštva in bilo ga je strah pred bodočnostjo. Država se je zganila, ko je videla, da dobiva v obrtnih in tovarniških središčih vedno slabejši material za vojaško službo. Postavodaja je energično posegla v nezdružne razmere in tako je prišlo, da se je začelo obračati na bolje. Do veljave se je povzpela obrtna higijena, delavsko varstvo, ustanovila so se obrtna nadzorništva in to ali ono. Dobro in hvalevredno! Nekaj pa se je v nemar pustilo. Kakor se v kratkem podere hiša, ki jo ni zidar zgradil

na trden temelj, tako tudi višje odredbe nimajo zaželjenega uspeha, če se ne naslanjajo na temelj države, namreč na ljudstvo.

Države, občine, delodajalci so brez dvoma dolžni ščititi delavčovo telo, — največkrat jim to veleva že njih lastna korist, toda ljudi je treba poučiti, ljudstvo mora to razumeti. Vi vsi, ki govorite in pišete v učnih, dragih knjigah o ljudskem zdravju, si dajte dopovedati, da bo ostalo vaše delo le na papirju, ako ne stopite pred ljudi, pouka tako potrebne in lačne, in jih ne poučite. Mali mož v delavski obleki občuti lahko najboljšo odredbo le kot breme, ki je lezlo poleg vseh drugih težav še na njegove izmučene ramena, ako ni o njeni koristi prepričan, in zato je treba pouka. Potem mu pojde to v srce in šele tedaj se bo zgodilo, da se bodo ponosni vspehi zdravstvene vede, ki so bili dosedaj le last nekaterih višjih in bogatih, presadili na rodovitna tla ljudske duše in vskali v plodonosno drevo ljudskega zdravja.

Kot tolmač med visoko znanostjo in nizkim ljudstvom naj pa sodeluje v prvi vrsti delavsko časopisje. Naš list, ki stopa sedaj v povečani obliki pred delavstvo slovenskih dežel, se lepe in vzvišene svoje naloge prav živo zaveda. Lahko rečem, da, če bi se ne, bi ne zaslužil ime delavskega lista. Le nezadovoljstvo, notranji srd in obup netiti v delavskih središčih, je stvar, ki jo ni težko pogoditi. Potrebno pa je resnično, pozitivno delo, ki jamči masi delavstva možnost zboljšanja njegovih razmer, delo prosvete, ki popelje množice na jasne poti pravega in trajnega napredka. Skrb za ljudsko zdravje bode v »Naši Moči« stalna točka, ki ne sme priti z dnevnega reda. Obrnili smo se na več zdravnikov, izmed katerih se nekateri odlikujejo po svoji temeljiti strokovni izobrazbi, drugi pa so po svojem službenem razmerju dolžni pešati se s splošnimi higijenskiimi vprašanji; in vsi so nam obljubili pomoč. V vsaki številki bomo opisovali nevarnosti, ki prete delavcu v raznih obrtnih strokah in podjetjih s primernimi nasveti vred, kako se jim ubraniti. Vse pa na kratko, poljudno in lahko umljivo. »Naša Moč« bo redno prinašala članke iz splošnega zdravstva, zanimivosti o človeškem telesu, o važnih in nevarnih boleznih, novice o najnovejših iznajdbah in odkritjih na polju zdravniške vede. Času primerno in silno poučno! Zato bo pa tudi vsakdo rad čital, vsaj gre tukaj za njegovo lastno kožo, za njegov lastni prid in blago.

Važno poglavje za delavca je zavarovanje zoper nezgode. Od takih raz-

sodb je odvisna bodočnost delavca in cele njegove rodbine. Tudi v tem oziru je treba pouka in nasvetov, ne samo glede pravnih sredstev, ki so jim na razpolago, ampak tudi glede splošnega načina, ki se je uveljavil pri odmerjanju nezgodnih rent. Od časa do časa hočemo poročati o zanimivih slučajih in rzsodbah.

Važna je prva pomoč pri nezgodah. Nesreča je hitro pri rokah, hitreje nego pomoč. Kako naj tovariš tovarišdelavcu za silo pomaga? Marsikdaj je mogoče rešiti s priprostimi sredstvi dragoceno življenje in ohraniti družini očeta in skrbnika. Tudi o tem bomo dajali nasvete in tako bo postala »Naša Moč« tudi prva pomoč nesrečnikom in žrtvam poklica.

Dolgotrajna bolezen pahne delavsko obitelj v neznosno stisko; žena, vsa v skrbeh, ima posla z bolnikom-možem in otroci za deset rok. Bolniško oskrbovanje je zelo pereče poglavje, na kar se je pri nas začelo šele v najnovejšem času misliti. Tudi v tem oziru namerava krščansko - socialna delavska organizacija storiti korak naprej in se zavzeti s pomočjo drugih faktorjev, zlasti s pomočjo dežele in občin, za organizacijo bolniške strelže v revnih slojih. Bolniške blagajne naj bi se tudi spomnile svoje socialne dolžnosti in se tej akciji priklopile, kajti z dnevnim bolniščinom samo bolnemu delavcu še daleko ni pomagano in tudi zdravniška pomoč je brez dobre postrelže malo uspešna. »Naša Moč« bode tudi to stran socialnega dela z vneto gojila in neprestano klicala poklicane kroge na pomoč.

To je naš časnikarski program v boju za — ljudsko zdravje, v blago širnim vrstam trpečega slovenskega delavstva.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

IZ SEJE NAČELSTVA J. S. Z.

Dne 10. t. m. je imelo načelstvo J. S. Z. sejo, ki jo je vodil načelnik dr. Zajec. Sklenilo se je to-le:

Glavna skupščina J. S. Z.

Bodi koncem meseca januarja. Skupščina J. S. Z. naj s tem računajo in naj skličejo že januarja svoje društvene shode, na katerih naj se v smislu pravil izvolijo zastopniki za glavno skupščino J. S. Z. Dan glavne skupščine se pozneje javi. Leto se glavna skupščina tako vrši, da se dopoldne reši spored, popoldne naj pa zborujejo okrožja J. S. Z. in rudarski ter tekstilni odsek.

je socializem zadovoljil s tem, da je vzbujal zavest neenakosti ljudi.

Vendar se je zdelo Hermanu Ronge, da je socializem začetek vračanja krščanstvu odtujenih množic, zopet k Cerkvji, začetek izpreobračanja in samoljubja in samovoljnosti k veri in požrtvovalnosti.

Herman Ronge je med tem premišljevanjem prišel do male katoliške kapelice, katerih je v Kopenhagnu malo. Skozi vrata; ki so se ravno zaprla za dvema usmiljenkama, je prihajal k njemu vonj kadila. Tudi tu so praznovali 1. maj, prvi dan v mesecu, ko ozelene bukve, ko se zjasne noči, mesec ki ga je Cerkev posvetila Materi božji prečisti Devici, blaženi med ženami.

Pobožnosti do Marije Herman Ronge ni pobijal s tistim mrlzim sovražstvom, s katerim mnogi protestanti preganjajo Jezusovo Mater. Razumel je, da ako je bil Jezus nazareški v resnici Bog, je bila ponižna Devica, ki ga je rodila v betlehenskem hlevu, tudi božja mati in da zdaj sedi, kronana z vsemi častmi na desnici svojega Sina, obdana s solncem in luno in dvanajsterimi zvezdami. Zato ni mogel razumeti, da bi mnogi kristjani, ki hočejo častiti Jezusa, zaničevali njegovo Ma-

Delavski tečaj.
Načelno se sklene, da se leta 1913 vrši tečaj, na katerem se namerava izobraziti 10 mlajših delavskih moči za krščansko socialno strokovno organizacijsko delo. Tečaj imej predvsem praktičen značaj. Udeleženci se nameravajo izobraziti v temeljnih načelih in o praktični uporabi postav, ki tičejo delavstva in v vzornem vodstvu poslov skupin J. S. Z. Skupine J. S. Z. naj načelstvu naznanijo če in koliko mlajših moči odpošljejo na praktičen tečaj J. S. Z. Podrobnosti in čas tečaja se objavi, ko priglase organizacije J. S. Z. deset spretnih, mlajših moči načelstvu. Pri tečaju se bo polagala posebna važnost na to, da se udeleženci izurijo v praktični uporabi postav, ki tičejo delavstvo osebno glede na bolniško in nezgodno zavarovanje ter obrtni red. Skrbelo se bo tudi za to, da se izurijo v temeljnih načelih dobrega nastopa po delavskih shodih, ker hoče načelstvo J. S. Z. izuriti delavske govornice in govornice.

ČRTICE

Jugoslovan. Strokovna Zveza je pričela poslovati dne 1. januarja 1910, ko se je prej vzbudilo zanimanje zanjo po celi Sloveniji. Pravila J. S. Z. je sestavil poslanec dr. Krek, ki je tudi sklical in vodil ustanovni občni zbor, na katerem je bil izvoljen za načelnika J. S. Z. sedanji deželni odbornik dr. Iv. Zajec.

Načelstvo J. S. Z. je pričelo takoj obirno agitacijo za razvoj J. S. Z., ki je osnovana po najmodnejših načelih strokovne organizacije tako, da ji lahko pristopijo delavci in delavke, ki malo zaslužijo, a tudi tisti delavci in delavke, ki več zaslužijo. Težko je sicer šlo, a šlo je!

Zdaj ima J. S. Z. sledeče skupine in plačilnice:

Borovnica, Cerovo pri Gorici, Celovec, Elza-Moste, Gorica, Gornji Grad, Gradec, Javornik, Kamnik, Kapfenberg, Katoliško tiskovno društvo, Kamna Gorica, Kolin, Kranj, Križe pri Trziču, Litija, Ljubljana, Loški potok, Miren pri Gorici, pazniki prisilne delavnice, Ljubljana, ljubljanska predilnica, Dobrunje (perice), Podgora pri Gorici, Predosle pri Kranju, St. Pavel pri Preboldu, Rokodelski dom, Ljubljana, Ruše pri Mariboru, Sava, Selo-Moste, Sorica, Selce, Stražišče pri Kranju, Šturje-Ajdovščina, Skale pri Velenju, Šmartin pri Kranju, St. Vid nad Ljubljano, Šoštanj, St. Lovrenc nad Mariborom, Škedenj pri Trstu, delavstvo tvrde G. Tönnies, Ljubljana, tobačno delavstvo, Ljubljana, delavstvo tvornice za lep, Trbovlje,

J. Jørgensen:

Naša ljuba Gospa Danska.

Socializem je prinesel ljudstvu zopet vero. In kaj še manjka, da vzbudi zaupanje v one lepe sanje o novem svetovnem redu, o zemski domovini sreče in pravice!

Socializem je dalje prinesel ljudstvu pokorščino. Iz vere izvira vedno pokorščina, kajti vera verjame višjim močem, ki kažejo zaželjeno pot k dobremu in njim se mora posameznik ukloniti. Vera zahteva oseb, ki uče in vodijo — in v tem slučaju so bili voditelji delavstva.

Socializem je končno prinesel ljudstvu požrtvovalnost. Saj je svoje pristaše dvignil nad osebno samoljubje in nad ozke meje domače družine, združil je ljudi istega poklica in jih naučil čutiti drug za drugega — vez bratstva je raztegnil čeznje. Moderni delavec ni sicer videl brata v vsakem človeku, pač v vsakem delavcu, in njegova revna roka je bila pripravljena, da mu pomaga v nesreči. Delavec je dal v socializmu kakor ona udova pri tempeljskih vratih v Jeruzalemu, in ne kakor bogatin od svoje obilnosti.

Vero, pokorščino, usmiljenost, ljubezen do bližnjega, te stare čednosti, ki so jih zaničevali tisti, ki so hoteli dvigniti samo sebe, je socializem zopet dvignil do časti in spoštovanja in zdaj je žel zaslužene sadove svojega dela. Vsi oni, ki so se čutili v moderni družbi majhne in teptane, so se vrgli v laročje socializma in so iskali pod njegovim plaščem zavetja, kakor na srednjeveških oltarnih slikah klečeči ljudje pod plaščem Matere božje. Zato so mnogi, ki krščanstva niti poznali niso, videli v socializmu vero prihodnosti, ki hrani v sebi vse naravne nauke cerkve in ki jih je ta združila v eno samo zapoved: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!«

Nasprotno niso videli nekateri v socializmu ničesar drugega kakor protikrščanstvo, prenos nebeskih nauk Kristusovih v zemeljske, poizkus, človeško in časno uresničiti, kar je Kristus mislil v duhu in večno. Če je govorilo krščanstvo o svobodi, ki jo daje edinole resnica, je govoril socializem o politični prostosti; če je oznanjalo krščanstvo enakost pred Bogom in v cerkvi, je zahteval socializem enakost v uživanju, če je zapovedovalo krščanstvo ljubezen do Boga in ljudi, se

ter. Nekoč je naletel na pridigarja neke verske občine; ta ga je hotel pregovoriti zase in med pogovorom je govoril zaničljivo o »Materi Mariji«. Ronge ga je pazljivo gledal in končno rekel: »Moji materi je tudi ime Marija. Poizkusite zdaj, če si upate tudi njo v moji navzočnosti zaničevati z istimi priimki, ki ste jih nadevali Materi Jezusa Krista, vašega Gospoda in Odrašenika!«

Herman Ronge je rad in vesel sprejel nauk Cerkev, da je Marija naša prva priprošnjica pri Bogu, Mati Usmiljena, mila delilka milosti, po kateri prejmemo vse darove božje. Pobožnost do Marije je najboljše varstvo vere v Jezusa, in kakor je On pot k Očetu, tako je Ona pot k Sinu. Herman Ronge je rad molil vsak dan lepo prošnjo, ki jo ponavlja Cerkev sveti Devici: »Češčena bodi Kraljica . . .«

Herman Ronge je vstopil v malo kapelico, ki je bila natlačeno polna ljudi in je našel prostorček v eni zadnjih klopi. Tu je bilo že mračno; številne sveče, ki so gorele pred podobo svete Device, so svetile močno, in mladi duhovnik, ki je klečal pred okrašenim Marijinim oltarjem, je molil s čistim glasom sledečo molitev:

Trst, Ljubljana, trgovski nastavljenici, Tržič, Sv. Tomaž pri Sturju, Vič, Vrhnika, Vrtojbe pri Gorici, Vevče.

Splošno se lahko naglašuje, da skupine in plačilnice J. S. Z. prav dobro poslujejo in vlada med načelstvom in skupinami najboljše prijateljsko zupanje.

V izpopolnitev organizacije so se dozdej ustanovila sledeča okrožja: Ljubljana, Kranj, Radovljica, Goriško in Štajersko.

Nadalje sta se dozdej ustanovila tudi strokovna odseka tekstilnih delavcev in rudarjev.

V Trstu priredi naša skupina v nedeljo, dne 15. t. m. v Marijinem Domu, ulica Risorta ob pol 6. uri popoldne shod s sledečim sporedom: dr. Krek: J. S. Z. organizacija uslužbenk. Anton Čok: Razmere službujočih deklet v Trstu.

TEKSTILNI ODSEK J. S. Z.

Slovensko tekstilno delavstvo se je res zelo oklenilo J. S. Z. in prav je storilo, saj ravno delavstvo po predilnicah vsled svojih slabih plačilnih in službenih razmer najbolj strokovno organizacijo potrebuje. Plače in razmere po predilnicah se morejo delavstvu v korist vrediti le, če je vse delavstvo v J. S. Z. združeno. V slovenskih predilnicah se J. S. Z. povsod lepo razvija. Strokovno in kulturno hočemo predilničarsko delavstvo dvigniti!

Radi vojske na Balkanu so predilničarji na vzhodnem Moravskem in v Vzhodni Šleziji zopet delo omejili. Strašno: zima, ljudje pa brez dela in jela na cesti!

Kartel tkalnic se tudi pripravlja in sicer nameravajo bogataši delo tako omejiti, da po tkalnicah po en dan na teden delo popolnoma ustavijo ali pa puste 20 odst. tkalnih strojev počivati. Delo bi radi tako eno leto omejili. Kartel pa ne morejo prej izvesti, dokler mu ne pristopijo lastniki 80.000 tkalnih strojev. Vsak, ki pristopi, se mora zavezati, da prispeva zakladu za izvoz vsako leto od vsakega tkalnega stroja 10 K in sicer za dobo pet let. Blago nameravajo izvažati na Balkan, na Kitajsko, v Indijo, Južno Ameriko in Afriko.

RUDARSKI ODSEK.

Iz Idrije se nam piše: Starim našim rudarskim provizionistom in vdovam se vendar obeta boljša bodočnost. V nedeljo, 8. t. m. je naznanil dvorni svetnik, da ministrstvo namerava v kratkem času popraviti ono krivico, katera se jedelala že več let delavcem pri rudniku, ki so radi starosti ali kakke nezgode morali stopiti v pokoj. Odmerilo jim je takrat provizijo po stalni plači, katero je takrat vžival, ko je stopil v pokoj. Ta je bila pa silo mala. 30 do 40 krajarjev je znašala za kepača, tedaj za še priletnega rudarja. Januarja 1902 so zvišali stare plače skoraj za polovico, tako, da je rudar dobival stalnega zaslužka po 70 do 80 krajarjev na dan, in od te se je zračunala tudi provizija novim provizionistom, a za stare se niso brigali. Naši poslanci so kazali na ta nedostatek, a zavrnilo so jih z opazko, da nobena postava, ali odredba ne velja za nazaj, tem več le za naprej. To se zamore le potom milosti od presv. vladarja doseči. Napravila se je prošnja na kabinetno pisarno in najvišji odlok z dne 6. decembra 1902 je ugodil prošnji. A ministrstvo ga je po svoje tolmačilo, tako da je dobilo le okoli 90 rudarjev in 7 udov nekaj zboljšanja. Od ministra Ebenhocha se je pričakovalo ugodnejše rešitve. On je bil sam vojak in pravičen. Prijatelj njegov, poslanec Povše, mu je izročil prošnjo, v kateri se je med drugim tudi navedlo, da ni bila krivda pri starih rudarjih, ki so po 30- do 40letnem napornem delu pri rudniku izrabili svoje moči, pa imeli pičlo stalno plačo 30 do 40 rajcarjev, ko imajo vendar sedaj že začetniki v zadnjem V. a in 6. razredu, kateri se je pa že leta 1905 odpravil, isto višino. Sivele starčke, ki so prelivali svojo kri na italijanskih bojiščih, ali si nakopali bolezen pri okupaciji Bosne in Hercegovine »za povišanje Avstrije«, so enake storili z mladeniči od 18. do 20. leta. In provizionisti so še slabi mrjo eden za drugim, naj bi bila sedaj za njih zboljšanje tudi večja vsota. se bode vedno manjšala in čez nekaj let popolnoma odpadla. Da zaslužke može pri taki draginji puste kljub najvišjemu odluku še vedno pri starem, je krivično in nadojajo se, da minister v soglasju s fin. ministrom ta nedostatek odpravi. Ebenhoch bi bil rad popravil, a imel je zvezane roke čiš pri drugih rudnikih je enako in se rudar ne pritožuje. Višji uradnik od ministrstva je došel v Idrijo in se nejevolno obregnil ob tedanjega poslanca g. dekana da je že trikrat vložil enako pritožbo četudi je bila že prva odbita. Tudi v duhovskem stanu imajo novi penzionisti

boljše, kot stari, in pri drugih stanovih je enako. V Idriji hočete imeti vedno pogajo — Extrawurst. Gospoda si ni dala dopovedati, da imajo drugi stanovi svojo penzijo po službenih letih odmerjeno, rudar pa le po svoji stalni plači takrat, ko je vstopil v pokoj. Pri »gedingu« je več zaslužil, zato se ni brigal, da bi zvišal svojo stalno plačo in s tem tudi pokojnino. A kar se ni zavedel rudar, naj bi gospoda popravila. Bilo je vse zastoj in nejevoljni so bili nad Idrijo, ki jim le sitnosti napravlja. »Vsi drugi cesarski rudniki ne delajo toliko prošnja in neprijetnosti kakor ravno Idrija«, je bil stalni odgovor.

Pred letom so napravili novi plačilni normal in sicer za vse rudnike enak. Tu so uravnali po službenih letih vse plače in provizije. In sedaj so tudi prišli na ono, kar so naši poslanci vedno terjali, da naj se po službenih letih, kakor pri drugih stanovih — učiteljih, uradnikih itd. — odmeri plača in pokojnina. In sedaj so se tudi spomnili, da odlok tudi za nazaj velja. Kakor je povedal minulo nedeljo voditelj našega rudnika, bodo sedaj vravnali tudi pokojnino starim rudarjem po sledečem vzorcu:

Oni, ki so delali 20 do 25 let, dobe od 1. julija t. l. pokojnino 300 K, od 25. do 30. leta 400 K, od 30. do 35. leta 500 K, od 35. do 40. leta 600 K in oni, ki so delali nad 40 let dobe 700 K provizije. Vdove prejmejo po novem eno tretjino od provizije, ki bi pokojnemu možu pripadala pri vopštevanju novega merila. Tedaj vdova, katere mož je delal nad 40 let, bi od sedaj naprej imela 233 kron pokojnino. Deležnih bo te dobrote okoli 180 moških in blizo 90 vdov.

Ker se jim bode od 1. julija doplačalo, bodo za Novo leto že dobile kar znaša zboljšanje za pol leta. Malo pozno sicer so prišli na to, a vendar dobro saj enkrat kakor nobenkrat. Da bi le kmalo določili, kajti sedaj v hudi zimi in draginji, bode tolikanj boljše, čim prej bode v resnici nastopilo. Ker je dvorni svetnik to naznanil rudarjem, sklepamo iz tega, da imajo že na Dunaju vse določeno, ker ako bi le prazne upe delali, bi se reklo izdelavca se norčevati.

Našim poslancem dr. Šusteršiču. Povšetu in Gostinčarju, ki so tolikrat moledevali in izročevali pisane pritožbe, katere je sestavljal naš prejšnji deželni poslanec dekan Arko, pa bode vendar malo zadostilo, da je, četudi šle čez leta, vendar prodrli pri ministrstvu ona misel, naj se tudi priprosti delavec preskrbi z enakim merilom, kakor drugi stanovi: »naj si bo pri delu in pokojnini po službenih letih povišanje plače in povišanje provizije.«

Kako skrbi mesto Ulm za ceno meso.

Pitališča, v katerih se hitro pitajo prašiči, utegnejo postati velikega pomena za preskrbo mest z mesom. V obližji mesta Ulm na Bavarskem se je osnovala zadruga, ki se peča s pitanjem prašičev.

Prašiči se pitajo okroglo tri mesece s koruzo ali pa ječmenom in z ribjo moko (z zmljetimi ribami, ki niso za človeško hrano).

Zastop mesta Ulm je sklenil z zadrujo pogodbo, po kateri se je ta zavezala vl. 1912 dati mestu 1000 prašičev na razpolago po 50 mark za 50 kg žive teže ali po 63 mark za 50 kg čiste teže. (Ena marka znese 1 K 17 vin.)

Mestni zastop je dal zadrugi na razpolago prostor za stavbe in je obljubil tudi plačati 4odstotne obresti od 15 000 K, katere je zadruga najela za stavbe. Tudi je dalo mesto zadrugi za vsacega prašička, ki ga je kupila, 60 mark brezobrestnega posojila za nakup krme. Meščani so dobivali letos vsaj vsak teden en dan pol kg mesa za 85 vinarjev (navadna cena pri mesarjih je 1 marka).

Za prihodnje leto se je zavezala zadruga toliko prašičev opitati, da jih bode oddala vsak mesec 250 na razpolago mestu. Na drobno se bode potem sekalo meso po 78 vin. za pol kg. Mesto Ulm je zgled, kako se prebivalstvu lahko pomaga, ako imajo razumni in razsodni ljudje vodstvo uprave.

Tudi na Kranjskem se je v Lukovici in v Št. Lovrencu na Dolenjskem (po mlekarški zadrugi) osnovalo podobno pitališče zasedaj še bolj v malem obsegu. Namerava se napraviti tudi zasebno pitališče v Logatcu. Ali bi se ne dalo kaj podobnega narediti za naša mesta in obrtne kraje. Delavski občinski možje, na noge!

Železničar.

Zboljšanje položaja železniških uslužbenec v in uprava državnih železnic.

Odsek za državne uslužbenec je poročal v državnem zboru, kako naj bi se

zboljšal položaj železničarjev. Državni zbor je sklenil na podlagi tega poročila, da se dovoli za zvišanje stanovanjskih doklad poduradnikom in slugam do 25 odstotkov, 75 milijona. Da se opusti stopnja poduradnikov, ki imajo 1300 kron plače in da se zviša končna plača poduradnikov na 3000 K ter zato, da se imenujejo nekateri poduradniki za uradnike, se je dovolilo 500.000 K. Za manipulativne in oficijantne pa znesek 60.000 K. Da se izvede avtomatično avanziranje slug v presledkih po dve leti, se je dovolilo 1.050.000 K, za izjednačenje trdot pri poduradnikih in slugah, ki so zaostali za 5 oziroma 10 let, pa znesek 1.3 milijona. Da bi dobili čuvaji in tisti delavci, ki jih nadomestujejo, nočno doklado, je držav. zbor dovolil 1/2 milijone, za doklade premikačem pa 2/4 milijona. Za zvišanje plač delavcem so postavili znesek 10 milijonov, za službeno avtomatiko delavcev pa 3 milijone; za ureditev delavskih dopustov in da bi se uredila plača delavcem za delo čez normalni (navadni) čas 1/6 milijona, da bi imeli delavci splošno stalne službe na enem mestu 2 milijona.

Skupni znesek, ki bi se porabil za to zboljšanje uradnikom, poduradnikom in ostalim uslužbenecem, znaša tako 30.010.171 K. Ta znesek je državni zbor tudi odobril.

Proti tem sklepom je pa vlada v isti seji dne 16. decembra 1911. izjavila parlamentu, da je pripravljena porabiti za zboljšanje plač, izenačenje trdot in zvišanje stanovanjskih doklad približno 21 milijonov.

Po informacijah iz železniškega ministrstva pa se niti ta vsota ni porabila za te namene.

Železniški minister dr. pl. Foerster je v svojem govoru, ki ga je imel v navedeni seji, priznal, da je zahteva po izenačenju trdot poduradnikom in slugam upravičena in da je treba odstraniti neenakosti, ki so nastale med uslužbenici vsled številnih izprememb in preuredb v sedanjih letih.

Uprava državnih železnic se ni tako ravnala. Pri poduradnikih ni vzela v poštev vseh službenih let, da bi jim na podlagi tega uredila plače. Zvišanje dnevnih plač so izvedli le površno, v posameznih slučajih, in je še vedno cela vrsta delavcev, ki niso tako plačani, kakor bi bili, če bi se plače uredile tako, kakor je zahteval dotični predlog. Precej točk, za katere je državni zbor dovolil potrebno vsoto, je pa ostalo sploh nerešenih. Če dela delavec čez navadni čas, ne dobi za to še vedno nobene plače. Vsak delavec je potreben počitka in ima pravico do primerne dopusta. Železnica mu sicer dovoli dopust, a plače mu za tisti čas ne da nobene, dasi je državni zbor tudi za to dovolil potrebno vsoto. Za brezplačen dopust se bo seveda le malokdo potegoval. Določbe glede stalnega nameščenja delavcev se tudi niso nič izpremenile. Po predlogi odseka za državne uslužbenec bi se imele določiti stalne, temeljne plače delavcem tako, da bi vladalo splošno, enotno pravilo za vse delavce, kakor je to urejeno pri onih uslužbenecih, ki so stalno (definitivno) nameščeni. Za doklade premikačem je dovolil državni zbor — kakor je zgoraj navedeno — 2/4 milijona kron, dobili pa niso nič. Če bi se izvedlo, kakor je bil načrt napravljen, bi dobili premikači za ves čas, ko res premikajo, primerno doklado, kakor jo dobi na primer strojevodja. To bi bilo tudi jako lahko urediti, ker mora uradnik še tako ali tako delati potrdilo o premikanju, torej bi s tem ne bile nobene posebne sitnosti združene.

Vse to je ostalo torej neizvršeno. Pač pa so si vzele nekatere direkcije za nalogo, omejiti število in pravice uslužbenecov, kolikor je sploh mogoče. Posebna komisija se trudi in išče, kje bi se dalo tudi na najmanjših postajah pri uslužbenecih kaj prihraniti. Seveda bo uspeh vsega tega truda edino ta, da bo vsled pomanjkanja, oziroma vsled izrabljanja osebja do skrajnosti varnost pri prometu vedno manjša. Človek mora delati kot stroj in če se ravno pri takih podjetjih, ki zahtevajo vedno polne prisotnosti duha, izrabijo človeške moči do konca, potem je z varnostjo pri kraju. Tu ne preostaja drugega, kakor da morajo delavci energično zahtevati, naj vlada pojasni, zakaj ni izvedla sklepov, za katere je bila tudi potrebna vsota dovoljena in naj čim prej izvede, kar je bilo sklenjeno. Tu ni več govora o prošnjah, ampak vlada je dolžna izvesti sklepe, za katere se ji dovoli tudi potrebno vsoto.

Volitve v osrednji delavski odsek c. kr. državnih železnic. Železniško ministrstvo je deloma izpremenilo določbe glede posameznih delavskih odsekov in osrednjega delavskega odseka državnih železnic in je pri tem zvišalo

število udov osrednjega delavskega odseka pri vsaki sekciji od 4 na 6. To je stori o železniško ministrstvo, ker je število delavcev vsled podržavljenja narastlo.

Zgodovina lokom. tiv. Nedavno je zborovala v Stuttgartu zveza nemških železniških uprav. Sklenili so, naj se sestavi obširna in natančna zgodovina lokomotiv, oziroma grajenja lokomotiv. Delo so poverili dr. Sancinu, višjemu stavbnemu komisarju v železniškem ministrstvu in dovolili za to potrebno vsoto. Med drugimi vprašanji, ki jih bo najbrž omenjena zveza obdelala, oziroma naklonila za to potrebno vsoto, so tudi: kako so vplivali tarifi na gospodarski razvoj kmetijstva, industrije in trgovine in pa zgodovina grajenja železniškega tira.

Žel zniške nesreče.

Pred časom se je dogodila sledeča nezgoda: Neki potnik je šel med vožnjo po hodniku železniškega voza. Močan sunek vlaka ga je vrgel proti vratom, ki so bila odprta in potnik je padel iz voza na drugi tir. Ravno v tistem trenutku pa je privozil po drugem tiru tovorni vlak, in stroj je odrezal potniku obe nogi. Najvišji sodni dvor je prisodil nesrečnemu 15.000 K za njegove bolečine, povrnitev zdravniških stroškov in 130 K mesečne rente za vso dobo, dokler bo nezmožen drugače si prisluziti potrebno svoto. V utemeljevanju razsodbe se navaja, da je železnica odgovorna za vsako tako nesrečo, ki jo zakrivijo njeni uslužbenici pri prometu. Železniška uprava se je izgovarjala, da je nesrečnik sam vsled svoje neprevidnosti zakrivil nesrečo, a dokazati seveda tega v tem slučaju ni mogla. — Podoben slučaj se je zgodil dne 5. maja lanskega leta na dunajski mestni železnici. Vsled močnega sunka je padlo neko 18 letno dekle z voza pod kotesa, ki so ji strla obe nogi. Dekle je zahtevalo 30 000 kron odškodnine. Sodišče ji je prisodilo 10 000 kron in povrnitev stroškov. Dekletov zagovornik se je opiral na to, da je železnica v tem slučaju še posebej zakrivila nesrečo, ker je pustila v vlak toliko ljudi, da so zunaj stali pred vhodom v vozove. Zastopnik železnice je pa trdil, da je dekle samo zakrivilo nesrečo, ker se je že med vožnjo prerinilo ven iz voza, da bi moglo prav izstopiti. Sodišče je priznalo, da je bila krivda največih stranih in je nato znižalo odškodnino na 10 000 K.

Pravnik.

NEKAJ O BOLNIŠKEM ZAVAROVANJU DELAVCEV.

Neko tukajšnje stavbeno podjetje je sprejelo nedavno v svojem obratu moža N. N. kot predelavca in ga kot takega označilo v njegovi delavski knjižici. Na delo ga je poslalo izven Ljubljane. Podjetje pa je tega moža naznanilo okrajni bolniški blagajni kot navadnega delavca in ne kot predelavca, kar je ta v resnici bil. Dotična okrajna bolniška blagajna je kljub predstavam od strani predelavca N. N. vpisala tega na podlagi prijave od strani podjetja kot delavca in mu kot takemu izdala izkaznico.

Ta mož pa je bil po preteku nekaj časa brez svoje krivde težko telesno poškodovan in je vsled zadobljenih poškodb postal za delo nesposoben. Obrnil se je na bolniško blagajno za bolniščino. Okrajna bolniška blagajna mu je po večmesečnem zavlačevanju plačala preskrbino v deželni bolnici in dalje v zmislu njenih pravil ter tozadevnih zakonitih določil za 104 dni (mesto za 112 dni) 60% dneve navadnih delavcev. Ker je bil v dotičnem političnem okraju še v veljavi razglas iz meseca marca 1910, s katerim je c. kr. okrajno glavarstvo v zmislu zakona o bolniškem zavarovanju delavcev določilo, da znaša v dotičnem okraju povprečna dnina navadnega doraslega delavca po 2 kroni na dan, je dobil končno bolniški blagajni kot navaden delavec naznanjeni predelavec N. N., ki mu je skrbeti za ženo in več nedoraslih otrok, po večmesečnem zavlačevanju za 104 dni po 1 krono 20 vin. na dan. To so suha dejstva.

Ker pa predelavec N. N. ni edini med delavci, ki ga je zadela brez njegove krivde pri današnjih draginjskih razmerah pač nelahka naloga, z 1 K 20 vin. dnevnih prejemkov preživljati in oblačiti sebe, ženo in otroke, hočemo se pri tem slučaju nekoliko pomuditi ter preiskati, ali bi ne bilo mogoče na podlagi obstoječih zakonov glede bolniškega zavarovanja položaja delavcev za časa boleznih kolikor toliko zboljšati.

Višina bolniščine je v zmislu zakona glede bolniškega zavarovanja delavcev odvisna od tega: 1. h kateri kategoriji pripada dotični delavec (moški ali ženski, dorasel ali nedorasel, delavec ali predelavec itd.) in 2. kateri zne-

sek je pristojno c. kr. okrajno glavarstvo določilo kot povprečno ali navadno dnino za dotično kategorijo delavcev. Glede prve točke bo delavcu zlasti paziti, da ga delodajalec naznani c. kr. bolniški blagajni pravilno, to je, da ga priklasi v isto kategorijo, v katero v resnici spada, ne pa v kategorijo, za katero je določena nižja povprečna dnevna plača, kakor se je zgodilo v zgoraj opisanem slučaju predelavca. V vsakem slučaju se bo najprvo pri bolniški blagajni prepričati, ali je priglasitev pravilna z ozirom na kategorijo, h kateri dotičnik pripada. V slučaju, da se izkaže vpis v nepravilno skupino, bo to takoj sporočiti delodajalcu in od njega zahtevati pravilne naznanitve. Če delodajalec mirnim potom noče povzročiti pravilne priglasitve, je slučaj priglasiti strokovni organizaciji, kateri dotičnik pripada, da ista ukrene potrebno.

Še važnejša pa je 2. točka, namreč določitev povprečne ali navadne dneve v dotičnem političnem okraju in delavski skupini. Ta naloga pripade v zmislu določil zakona o bolniškem zavarovanju delavcev c. kr. okrajnemu glavarstvu. Glede načina, kako se naj dožene višina navadne dneve pa določa zakon le, da se je c. kr. okrajnemu glavarstvu obrniti na »zaupnike«. Kdo naj se zasliši kot zaupnik, ali delavca ali delodajalca ali koga tretjega, to vprašanje pusti zakon, akoravno je to vprašanje skoraj najvažnejše in je ravno od te okoliščine odvisen ves blagodejen vpliv zakona, nerešeno in prepuča to preudarku politične oblasti. Tako se pač, kakor so že pri nas razmere, zgodi, da politična oblast zasliši kot zaupnika delodajalca, ki vsled prispevkov, ki ga zadenejo, razumljivo teži za tem, da se izkaže čim manjši znesek kot povprečna dnina.

Tudi rešitev vprašanja, ali, kedaj, v kakih presledkih naj se določa povprečna dnina ter prilagodi dejanski višini delavske plače, prepuča zakon načelno svobodnemu preudarku politične oblasti. Tudi to je zlasti pri današnjih, rapidno naraščajočih draginjah in z ozirom na to, da politične oblasti le težko iz lastnega nagiba zasledujejo višino delavske mezde, v zakonu zelo občutljiva praznosta. Sicer je ministrstvo za notranje zadeve z odlokom z dne 20. januarja 1894. političnim oblastem zabihilo, da je njih dolžnost pri vsaki priložnosti, ki se nudi, primerjati povprečno dnino z dejansko delavsko oblastjo in je z istim odlokom deželni vladi naložila dolžnost, vse tozadevne ukrepe političnih oblasti prve stopinje nadzirati ter skrbeti, da se nedostatki, kjer se isti pokažejo, odpravijo, toda vse to je vršiti kakor doslovno pravi zgoraj citirani odlok, ob priložnosti, ko se nedostatki pokažejo. Kdaj je ta priložnost podana, je še vedno odprto vprašanje. Vsled tega ne preostaja drugega, kakor da to vprašanje reši delavstvo samo.

Političnim oblastem je treba tedaj nuditi priložnosti. Kako? Vsak slučaj je treba prijaviti ali neposredno politični oblasti ali pa še veliko boljše stro-

kovni organizaciji, ki naj s posebno vlogo slučaj naznani pristojnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu ali pa c. kr. deželni vladi, da se nudi v zmislu zgoraj citiranega ministrskega odloka »priložnost«.

Vse delavske organizacije, zlasti strokovne, pa naj bi smatrale eno prvih dolžnosti, imeti v natančni evidenci gibanje delavskih plač ter naj bi skušale po različnih kategorijah delavstva sestaviti statistiko o njih plačah. Na podlagi tako zbranega statističnega gradiva ne bo težko, opiraje se na zgoraj navedena določila zakona o bolniškem zavarovanju delavcev ter tozadevnega odloka ministrstva za notranje zadeve doseči od c. kr. deželne vlade, odnosno c. kr. okrajnega glavarstva, da bo takozvana »povprečna« ali »navadna« dnina vsaj deloma v soglasju z resnično obstoječimi delavskimi plačami. Potem bodo slučajji, kakor se je zgodil zgoraj omenjenemu predelavcu N. N., izključeni in bo zakon o bolniškem zavarovanju delavcev mogel dosegati svoj blagodejni namen — delavca preskrbeti za slučaj bolezni.

Vevška stavka.

Vevče, 10./XII. 1912.

Pri nas traja štrajk naprej. Delavstvo je solidarno, le sedem jih je takih, ki delajo skazo. Med njimi se osobito odlikuje vevški policaj, ki je, ko je prišlo delavstvo stavkati, druge kontroliral, na to je pa izganjal uradnike iz restavracije, kjer jih je strašno zmerjal s tatovi, z roparji in cigani. Grozil jim je, da pride drugi dan po knjižico in izpričevalo. Res je drugi dan prišel v pisarno, zahteval svoje dokumente, pa so ga vprašali, če prekliča, kar je prejšnji večer govoril. Policaj je pa rekel, da ničesar ne prekliča. Nato mu je bil ves čas plačan, kar je stavkal, za naprej so mu pa še višjo plačo obljubili, kakoršno je prej imel. Dva dni nato moža nismo videli, ko se je pa povrnil, je pa šel v tvornico. Vse se še zdaj čudi, kako da so ga nazaj vzeli in celo kot stavkoka, pa je tako v restavraciji psoval uradnike, pa ga niti eden ni zavaljo razžaljenja časti tožil. Ob tej priliki omenjamo, da smo pred tremi leti po listih čitali o nerednostih v pisarni, ni še posebno dolgo, ko so nekemu gospodu »odkazali« 18 mesecev prostega stanovanja na državne stroške. Delavstvu se strašno čudno zdi, zakaj da je sicer strogi gospod Taussig zdaj tako komoden in pusti, da z delavstvom vred na njegove stroške tudi uradništvo stavka. Medtem ko delavstvo stavka, si pa prireja uradništvo v restavraciji vsak terek veselico. O pisarni se med delavstvom zelo veliko govori, prav bi bilo, da bi se za pisarno ravnatelj nekoliko bolj zanimal, kolikor se. A o pisarni za daes dovolj. Rajši se pomenu kaj o drugih stvareh. Veliko šuma je vzbudilo, ker je najboljši delovodja zapustil našo tvornico in šel v papirnico na Reki, češ, pri taki umazani družbi nočem več delati. Dozdaj je že zapu-

stilo naš kraj do 200 delavcev in delavk; šli so v Ameriko, v Nemčijo, več jih je tudi odšlo na delo v papirnico na Reko, kar je menda Taussiga strašno jezilo. Naše ljudi in njih delo znajo v reški papirnici bolje ceniti, kakor je zna ceniti Taussig, ki nas je po svojem ravnatelju Hentschelnu na cesto postavil. V nedeljo je delavstvo zborovalo v Društvenem Domu. Poročalo se je, da je pozvalo okrajno glavarstvo v svrhu pogajanj k sebi nekaj zaupnikov delavstva. Ravnatelj sam ni prišel, pač pa je pisal, da delavstvo lahko pride delat, a da bo sam med delavstvom izbiral. Ko se je to poročalo, je klicalo delavstvo: »Hentschel naj sam s svojo kuharico dela«. Glasovalo se je tudi, če se stavka nadaljuje. Soglasno je delavstvo sklenilo, da stavka naprej. Delavstvo je prav storilo. Z njim drži vsak pameten in razsoden človek in s stavkujočim delavstvom drži tudi Slovenska Ljudska Stranka, ki je pokazala zlasti z deželno podporo, da stoji popolnoma na strani stavkujočih delavcev!

Poslanec Gostinčar za stavkujoče vevško delavstvo.

Poslanec Gostinčar je z ozirom na postopanje žandarmerije v Vevčah nasproti stavkujočemu delavstvu vložil v državnem zboru interpelacijo, v kateri navaja, da se ni aretiralo pisarniškega predstojnika, ko je streljal proti delavstvu, med tem ko se je polotilo nekega delavca, ki je zavriskal, dvanaest žandarjev. V interpelaciji se navaja tudi dejstvo, da je neki stavkoka z nožem večkrat nevarno ranil neko delavko in da ni bil aretovan. Interpelantje vprašajo domobranskega ministra, ali hoče zadevo preiskati in ukreniti, da bo žandarmerija postopala nepristransko.

Izdajatelj in odgovorni urednik Miha Moškerc. Tisk Katoliške Tiskarne.

Pristopajte k „Jugoslovanski Strokovni Zvezi“!

Ste že pokusili kavo s Francovo perl-ržjo, znamka :Perlo?: Ista ugaja tudi brez zrnate kave.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo „Našo Moč“.

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prasernova ulica
priporoča svojo
**veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka**

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Bogata zaloge različnih vrst in del in z vravnospava očih potrebščin.

F. M. RŠOL, LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezent, č.p., rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih roboev, ovratnikov, zavrtnic, v.l.e., bombaža, sukanca itd.

Pretd skanje in vezene mono ramov in vsakovrstnih drugih vrb.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobi e vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

§ 4. Delo čez določeno dobo v zmislu § 3, odst. 3., zakona z dne 21. junija 1884. leta, se ne sme dovoljevati za mladostne delavce.

Če je silna nevarnost življenja, zdravja in lastnine, se smejo mladostni delavci porabljeni čez izmero, določeno v teh zakonih za obdanično in delovno dobo, oziroma ponoči (§ 3 ukaza) le tedaj, če za opravljanje dela, ik ga je izvršiti, ni na razpolago odraslih oseb in če je delo primerno močem mladostnih delavcev, ki so določeni, da ga opravijo.

§ 5. Med delovnimi urami se morajo dajati mladostnim delavcem redni odmori. Te odmori je odločiti tako, da presega njih trajanje v delovni dobi trajanje odmorov, ki jih je po veljajočih zakonih dovoliti odraslim delavcem, vsaj za eno uro.

Odmori, ki jih je dajati mladostnim delavcem, naj bodo razvrščeni tako, da nepeirgani delovni čas praviloma ne traja dalje nego 4 ure; drugačna razvrstitev odmorov se sme dopuščati le v tistih primerih, v katerih je to potrebno iz ozirov na tek obrata ali na delavce same.

V odmorih se mladostnim delavcem ne sme dovoliti nikak opravk v obratu.

§ 6. Ako se pritegnejo mladostni delavci po določenih § 4., zakona z dne 21. junija 1884. leta, (drž. zak. št. 115), za dela ob nedeljah, jim je treba dovoliti nadomestni dan počitka v naslednjem tednu.

§ 7. Izjeme od določil, ukrenjenih v §§ 2 do 6 tega ukaza, lahko dovoli rudarska oblastva za mladostne delavce moškega spola tedaj, če je z izpričevalom javnega zdravnika ali kakega drugega zdravnika, ki ga na zahtevo rudniškega podjetja določi okrožni rudarski urad, dokazano, da dopušča telesni razvoj mladostnega delavca brez škode za njegovo zdravje zanj nameravano in v zdravniškem izpričevalu natančno oznameno opravilo.

Ako se na podstavi takega izpričevala dopuščajo mladostni delavci na nočno delo, je treba delo razdeliti tako, da ti delavci menjajo vsaj vsak teden v obnočnici in obdanični.

§ 8. Otrokom, to so v zmislu tega ukaza osebe, ki 14. leta starosti še niso dovršile, se v rudarstvu ne sme dajati vpravila kakor delavcem.

lopuščeno je, mladostne pomožne delavce med dovršenim 14. in dovršenim 16. letom in pa ženske, ki v dotičnih obrtih pravilno delo imajo tudi v gori omenjenih v noč segajočih delovnih urah uporabljati.

§ 4. Prestopke določil tega ukaza pokarjati je po kazenskih določenih obrtnega reda.

V ostalem je trgovinski minister v sporazumu z ministrom za notranje stveri zaslišavši trgovinske in obrtne zbornice pooblaščen, ukazoma oznameniti tista nevarna ali zdravju škodljiva obrtna dela, pri katerih se mladostni pomožni delavci ali ženske celo ne smejo uporabljati ali pa samo pogojena.

Otročnice se smejo šele po preteku štirih tednov po njih porodu uporabljati za pravična obrtna dela.

Razvidnost mladostnih pomožnih delavcev.

§ 96. obrtnega reda (zakon z dne 8. marca 1885., drž. zakona št. 22):

Imeniki obrta, kateri dajo dela mladostnim pomožnim delavcem, naj pišejo o njih seznamek, ki naj obseza ime, starost in stanovanje teh pomožnih delavcev in ime ter bivališče njih starišev, oziroma varuhov in pa čas, kdaj so vstopili in izstopili.

Ta seznamek je na zahtevo predložiti obrtnemu oblastvu.

Delo mladostnih pomožnih delavcev in ženskih oseb v rudarstvu.

Postava od 21. junija 1884, drž. zak. št. 115, ki določa za rudarstvo, če se smejo mladostni delavci in ženske baviti z delom pri istem, potem, koliko ur sme trajati vsakdanje delo in da naj bode v nedeljo počitek.

§ 1. (Ta paragraf je bil razveljavljen z zakonom z dne 26. dec. leta 1911., drž. zak. št. 237 in veljajo sedaj sledeča določila:)

V rudarstvu se otroci, ki še niso dovršili 14. leta starosti, ne smejo rabiti za delavce

Žene in dekleta vsake starosti se smejo porabljeni za dela v rudarstvu samo čez dan, porodnice šele šest tednov po porodu.

Zenam in dekletom brez razlike starosti se ponoči, to je v času med 8. uro zvečer in 5. uro zjutraj, ne sme dajati delo v rudarstvu.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporečata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v. napij ce za želodec, izvrstno, krepi o in slast do jedi, pospešuje, sre. stvo, steklenica 40 v.
Kašljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Pospalni prašek, proti oginjanju otrok in proti potanju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kašljih oces in trde kože, steklenica 20 v.
„Sindin“ za oči, skatlica 60 v.
Tinktura za želodec, o vajsino in želodec krepišno sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotcev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, steklenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAK IN SIN v Ljubljani,

Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južinal dosežejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih, nameso mleke za otroke, so otroke b-lezni manj nevarne. Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in Moč! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/2 kg zavoj 90 v. Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih oseb u otrok zredil s sladnim čajem. O avne zaloge na Dunaju: ic-Zdravje! karne Trnkóczy: chönbrunnerstrasse šte. 104, Josefstädter-strasse šte. 25, Radetzkyplatz šte. 4. V Gradcu: Sack-trasse šte. 4.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa. Odlično krepišno sredstvo za mlade in stare. V steklenicah po K 3.50 in K 2.- v vsaki lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Patniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in zanesljivo potovati naj se obrnejo na **Simona Simetelka** v Ljubljani Kolodvorske ulice 20. Skatlovstrni Pojasnila daje se brezplačno.

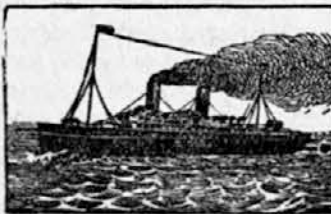
Edina in najkrajša črta v Ameriko!

Samo 6 dni!

New-York

Havre

francoska prekmorska družba.

Veljavne vozne liste (Šifartiv) za franco-ko linio cez Havre ter liste za povrate iz Amerike v domovino

in brezplačna pojasnila daje samo **ED. ŠMARDA** oblastveno potrje a potovalna oisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 v novi hiši „Kmetške posojilnice“ nasproti gostilne „Pri Figovcu“.

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov

Avugust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila naša **štedilna ognjišča in peči**

preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Zupniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana

Stari trg št. 9.

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne mornarice, c. kr. domobranec itd.

Največji optični zavod.

Prvi specializist za očala in ščipalnice, največje strogo natančno po naročilu in zdravnikiških predpisih. — Nadalje pri oročam svojo veliko izbiro strokovno aško pravilno izdelanih toplomerov, zrakovmerov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch, Goerz itd. V a popravila izvršujem v s oji lastni nieli in je ogled iste mojimi cenji, odjemalci m vsak čas dovoljen. B-eata zal e neib-liki ur zlat in sre relino. Z ble a v ceniki!

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet l. 1911. čez 82 milijonov K.

Stanje vlog čez 22 milijonov K.

Lastna glavnica K 704.939.27.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta šte. 6

pritličje v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

prejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldne ter jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih

100 kron čistih 4-50 na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalažanje po pošti so pošno-hranilnične položnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, graščak, drž. in dež. poslanec, predsednik; Josip Šiška, stolni kanonik, podpredsednik; odborniki: Anton Belec, posestnik, podjetnik in trgovec v St. Vidu nad Ljubljano; Dr. Josip Dermastia; Anton Kobl, posestnik in trgovec, Breg pri Borovnici; Karol Kauschegg, veleposestnik v Ljubljani; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani; Ivan Kregar, svetnik trgovske in obrtne zbornice in hišni posestnik v Ljubljani; Fran Leskovic, hišni posestnik in blagajnik „Ljudske posojilnice“; Ivan Pollak ml., tovarnar; Karol Pollak, tovarnar in posestnik v Ljubljani; Gregor Šlibar, župnik v Rudniku.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

V obratih, v katerih se dela v dveh dnevni oddelkih, se sme začetek ponočnega počitka za delavke, ki so presegle 18. leto starosti, določiti na 10. uro zvečer.

Kolikor gre za delavke, je dopustna dovolitev izjem po § 3., odst. 2. zakona z dne 21. junija 1884. (drž. zak. št. 115) samo za žene in dekleta, ki so presegla 18. leto starosti ter s pogojem, da traja ponočni počitek najmanj 11 ur. Prav tako se sme delo čez čas v zmislu § 3., odst. 3., imenovanega zakona dovoliti samo za delavke nad 18 let, in sicer k večjemu za 40 dni v letu ter s pogojem, da traja nočni počitek najmanj 10 ur. Začetek nočnega počitka se sme v tem primeru določiti na 10. uro zvečer.

Pri delih nad zemljo v rudarskem obratu, ki se morajo zaradi podnebnih razmer ustaviti najmanj štiri mesece v letu, se sme delavkam, ki so prestopile 18. leto starosti, v ostalem delu koledarskega leta do 31. decembra 1914. leta dajati delo tudi v ponočnem času.

§ 2. Moški, ki še niso prestopili 16. in ženske, ki še niso prestopile 18. leta svoje dobe, se smejo pri rudarstvu baviti samo s takim delom, katero ne škoduje njihovem telesnemu razvitku.

§ 3. Delovna doba (izmena, šihla) ne sme 12 ur presezati in vsakdanji čas pravega (resničnega) dela v tej dobi ne sme 10 ur presezati. Začetek delovne dobe se računi po času vhoda v jamo, a konec iste po času dovršenega izhoda.

Izimke od tega sme minister poljedelstva visokoležečim rudnikom alpskih (planinskih) dežel dovoliti s to mero, da se število šestdesetih ur pravega dela na teden ne sme prestopiti.

Rudarsko glavarstvo ima oblast, v slučaju izrednih dogodkov ali časne nujne potrebe dopustiti do nekega števila in neke dolgosti delovne dobe čez to mero.

§ 4. Ob nedeljah naj pri rudarstvu dela počivajo. Izimljejo se samo ona dela, katera se po svoji naravi ne smejo pretrgati, ali katera je moči samo tedaj opravljati, kadar delovršba počiva, na primer odvajanje vode iz jame, dovajanje zdrave sape ali vetrenja, delovršba v plavžih, žgalnicah in kvaksnicah, straženje v jami in dela v peskoviti, vodnati (močvirnati) gori, dalje dela, s katerimi

se rudniki na zemlji ali pod zemljo trebijo in čistijo ali pa v dobrem stanu vzdržavajo, potem delovršba v solovarnicah z dotičnimi deli, naposled s privolitvijo rudarstvenega oblastva tudi neodložljivo nakladanje.

Nedeljski počitek naj se zadnji čas začenja v nedeljo ob šestih zjutraj, in sicer istodobno za vseiharno moštvo ter trajaj polnih 24 ur od svojega početka dalje.

§ 5. V slučajih silne nevarnosti za življenje, zdravje in lastnino se uporabljajo določila §§ 3. in 4.

Ukaz poljedelskega ministrstva v sporazumu z ministrstvom za notranje stvari z dne 8. junija 1907, drž. zak. št. 146,

v koliko se sme v rudarstvu dajati delo mladostnim delavcem in otrokom.

Na podstavi zakona z dne 21. junija 1884. l. (drž. zak. št. 115):

§ 1. Mladostni delavci v zmislu tega ukaza so osebe moškega spola med dovršenim 14. in 16. letom starosti, potem ženske med dovršenim 14. in 18. letom starosti.

§ 2. Mladostnim delavcem se sme v rudarjenju dajati opravila le s takimi deli, ki so primerna njihovim močem in niso škodljiva njihovem telesnemu razvoju; dajati opravila mladostnim delavcem ženskega spola je vrhutega dovoljeno le pri delih nad zemljo.

Mladostni delavci se smejo uporabljati za sukanje vretena ali vlačenje vode, za zaviranje, za voženje samokolic na vkreber, za premikanje rudarskih vozičkov na tirih navkreber ali navzdol in rudarskih vozičkov z večjo težo ali s težjim nakladom sploh, potem na delaviščih v jami, kojih temperatura presega 28° C in za take opravke, pri katerih je z ozirom na posebne razmere, kakor razvijanje škodljivih plinov ali škodljivega prahu v delovnih prostorih, zdravje oseb, ki imajo tam opravila, v večji meri v nevarnosti ter za druga opravila, pri katerih se lahko trpi škoda.

§ 3. Da bi se dajalo opravila mladostnim delavcem ponoči, to je med 8. uro zvečer in 5. uro zjutraj, se praviloma ne sme dopuščati. V obratih, v katerih se dela v dveh obdanicah, se smejo mladostni delavci moškega spola porabljeni do 11. ure ponoči.